

Plan Odnowy Miejscowości
Łajsy w Gminie Pieniężno
na lata 2007 – 2013

WSTĘP:-----	1
I. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI ŁAJSY -----	2
1.1 POŁOŻENIE-----	2
LOKALIZACJA MIEJSCOWOŚCI ŁAJSY NA MAPIE GMINY PIENIĘŻNO-----	4
1.2 POWIERZCHNIA -----	5
1.3 LICZBA LUDNOŚCI -----	5
1.4 BEZROBOCIE-----	11
1.5 RYS HISTORYCZNY -----	13
1.6 OKREŚLENIE PRZESTRZENNEJ STRUKTURY -----	16
II. INWENTARYZACJA ZASOBÓW-----	23
2.1 ZASOBY PRZYRODNICZE-----	23
<i>Lasy</i> -----	26
2.2 DZIEDZICTWO KULTUROWE-----	26
2.3 OBIEKTY I TERENY -----	28
<i>Szlaki turystyczne</i> -----	28
2.4 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA -----	29
<i>Ochrona zdrowia</i> -----	29
<i>Szkolnictwo</i> -----	29
<i>Ochrona przeciwpożarowa</i> -----	29
2.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA-----	30
<i>Komunikacja:</i> -----	30
<i>Gospodarka wodno – ściekowa</i> -----	31
<i>Kanalizacja</i> -----	31
<i>Telekomunikacja</i> -----	32
2.6 GOSPODARKA I ROLNICTWO -----	32
<i>Podmioty gospodarcze</i> -----	32
2.7 KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI -----	32
III. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI ŁAJSY -----	33
IV. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH-----	36

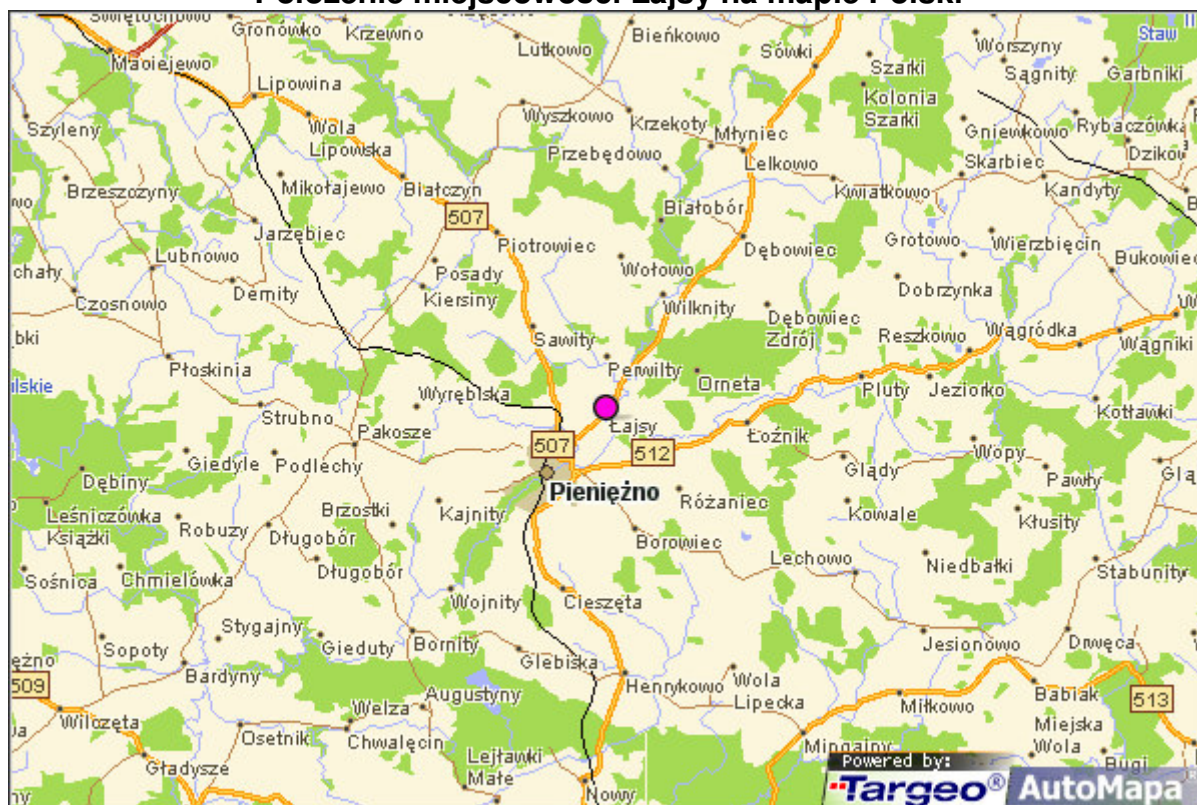
Wstęp:

Plan Odnowy Miejscowości jest jednym z najważniejszych elementów odnowy wsi, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013”. Plan Odnowy Miejscowości obejmuje w szczególności charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów, analizę mocnych i słabych stron oraz opis planowanych przedsięwzięć. Plan może być aktualizowany i rozszerzany o zapisy dotyczące inwestycji, dla których gmina będzie starała się o środki w ramach PROW.

I. Charakterystyka miejscowości Łajsy

1.1 Położenie

Położenie miejscowości Łajsy na mapie Polski

Targeo® copyright © by Indigo & Aqurat & Geosystems Polska 2003-2008

Źródło: www.targeo.pl

Łajsy to miejscowość usytuowana na terenie Gminy Pieniężno przy drodze wojewódzkiej nr 510 nad rzeką Warną. Gmina ta położona jest w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w południowo-wschodniej części powiatu braniewskiego.

woj. warmińsko-mazurskie

Źródło: <http://bip.pieniezno.pl/?cid=7>

Od zachodu graniczy z Gminą Płoskinia, od północnego zachodu z Gminą Braniewo, od północy z Gminą Lełkowo, od północnego wschodu z Gminą Górowo Iławeckie (powiat bartoszycki), od południa z Gminą Orneta oraz Gminą Lidzbark Warmiński (powiat lidzbarski).

Położenie Gminy Pieniężno

Źródło: Program Ochrony Środowiska miasta i gminy Pieniężno na lata 2004-200

Lokalizacja miejscowości Łąsny na mapie Gminy Pięczęno

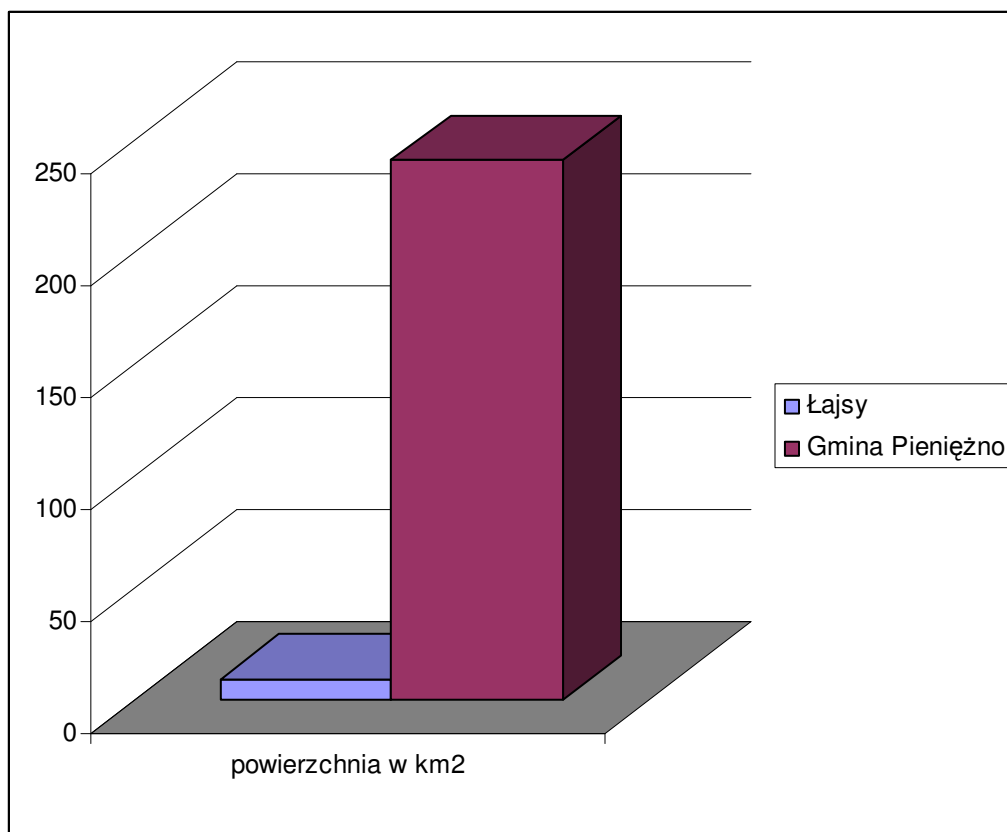

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Pięczęno

1.2 Powierzchnia

Miejscowość Łajsy zajmuje powierzchnię 9,4 km², co stanowi 3,9% całej powierzchni Gminy Pieniężno.

Powierzchnia miejscowości Łajsy na tle Gminy Pieniężno

1.3 Liczba ludności

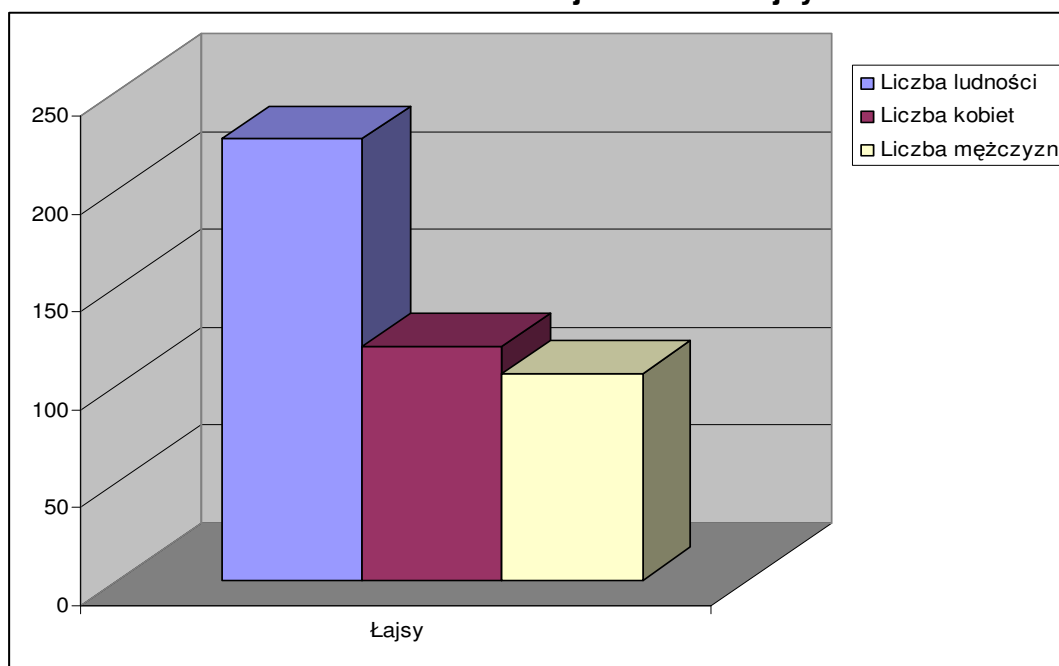
Miejscowość Łajsy zamieszkuje 226 osób (dane Urzędu Miasta, stan na dzień 30.06.2008 r.).

Stan ludności w miejscowości Łajsy

Miejscowość	Liczba ludności	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn
Łajsy	226	120	106

Z poniższego wykresu wynika, iż miejscowość Łajsy zamieszkuje większa liczba kobiet, mężczyzn. Kobiety stanowią 53% ogółu mieszkańców miejscowości, a mężczyźni 47%.

Stan ludności w miejscowości Łajsy

Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców Łajs na tle pozostałych miejscowości gminy.

Porównanie liczby mieszkańców Łajs

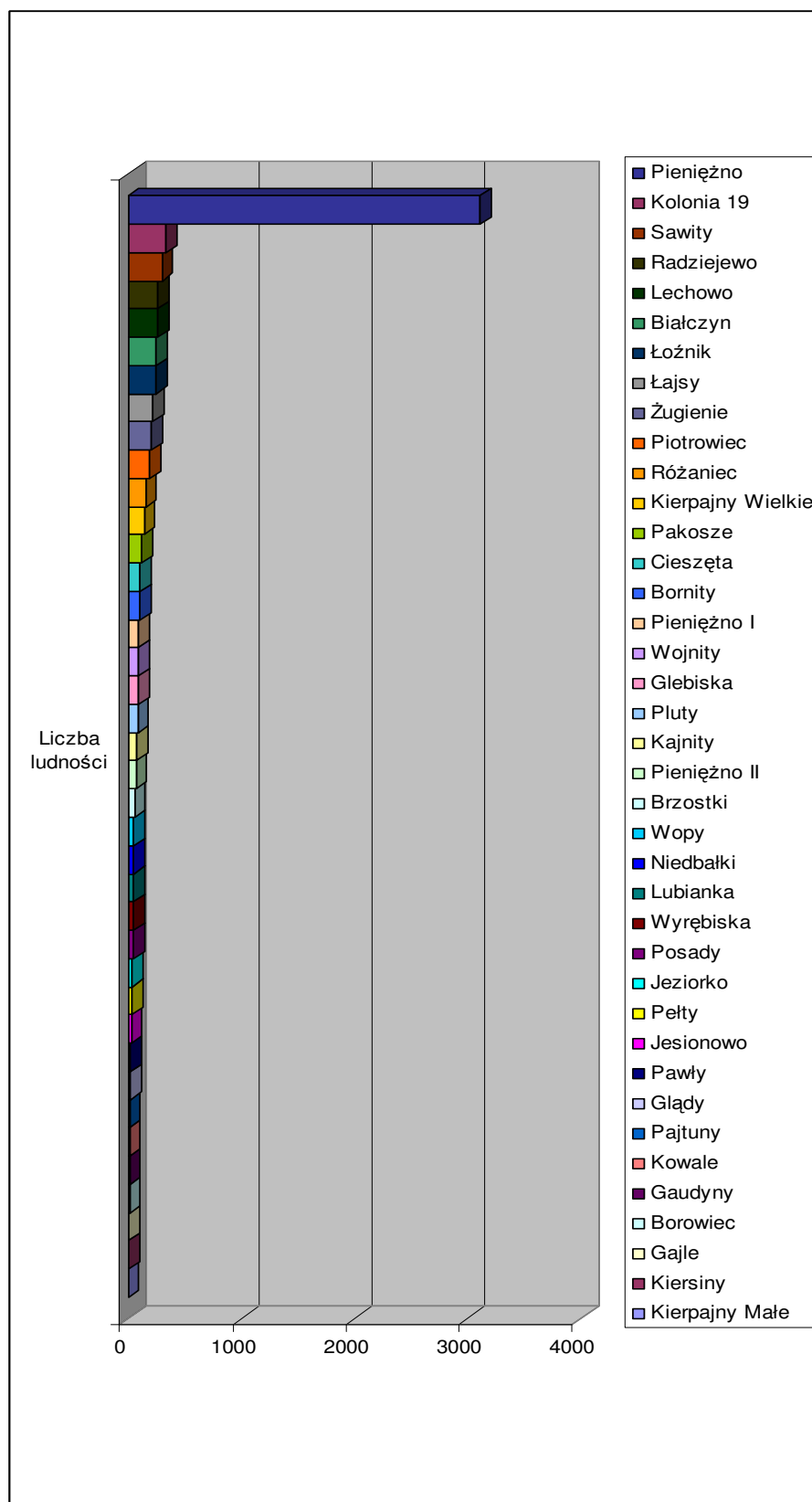
z innymi miejscowościami Gminy Pięńno (dane Urzędu Miasta w Pięńnie - stan na dzień 30.06.2008)

Miejscowość	Liczba ludności	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn
Białczyn	255	138	117
Bornity	108	54	54
Borowiec	14	5	9
Brzostki	59	20	39
Cieszęta	113	56	57
Gajle	9	3	6
Gaudyny	14	7	7
Głądy	25	11	14
Glebiska	93	43	50
Jesionowo	30	15	15
Jeziorko	42	19	23
Kajnity	78	45	33
Kierpajny Małe	2	1	1
Kierpajny Wielkie	143	72	71
Kiersiny	8	2	6
Kolonia 19	341	5	336
Kowale	14	7	7
Lechowo	267	132	135
Lubianka	48	23	25

Łajsy	226	120	106
Łoźnik	254	137	117
Niedbałki	49	30	19
Pajtuny	15	8	7
Pakosze	119	58	61
Pawły	27	14	13
Pełty	37	19	18
Pieniężno I	97	47	50
Pieniężno II	72	37	35
Piotrowiec	194	94	100
Pluty	86	43	43
Posady	47	27	20
Radziejewo	267	137	130
Różaniec	157	70	87
Sawity	301	145	156
Wojnity	94	48	46
Wopy	54	24	30
Wyrębiska	47	17	30
Żugienie	211	100	111
Pieniężno	3119	1617	1502
GMINA	4015	1831	2184
MIASTO I GMINA	7134	3448	3686

Jak wynika z poniższego wykresu, pod względem liczby ludności miejscowość Łajsy zajmuje 8 miejsce w gminie.

Zestawienie liczby ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Pieniężno

Podział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w miejscowości Łajsy (dane Urzędu Gminy w Pieniężnie - stan na dzień 30.06.2008)

Miejscowość	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Łajsy	46		130		50	
	25	21	58	72	37	13

Z powyższej tabeli wynika, iż największą grupę ludności w miejscowości Łajsy stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Kobiety stanowią w tym przedziale wiekowym 44,6%, mężczyźni zaś 55,4%. Druga grupa ludności to osoby w wieku przedprodukcyjnym. Taka sytuacja może korzystnie wpłynąć na rozwój przedsiębiorczości w Łajsach, a także sprzyjać pozyskiwaniu inwestorów.

Poniżej przedstawiono zróżnicowanie ludności ze względu na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w miejscowości Łajsy na tle pozostałych miejscowości w Gminie Pieniężno.

Zróżnicowanie ludności w miejscowościach Gminy Pieniężno ze względu na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (Dane Urzędu Gminy w Pieniężnie - stan na dzień 30.06.2008)

Miejscowość	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Białczyn	72		164		19	
	36	36	87	77	15	4
Bornity	33		58		17	
	16	17	26	32	12	5
Borowiec	4		9		1	
	1	3	3	6	1	-
Brzostki	10		38		11	
	3	7	11	27	6	5
Cieszęta	29		65		19	
	15	14	27	38	14	5
Gajle	-		8		1	
	-	-	2	6	1	-
Gaudyny	4		5		5	
	2	2	2	3	3	2

Głądy	2		14		9	
	2	-	5	9	4	5
Glebiska	14		57		22	
	6	8	25	32	12	10
Jesionowo	4		20		6	
	1	3	9	11	5	1
Jeziorko	5		25		12	
	1	4	10	15	8	4
Kajnity	13		50		15	
	8	5	29	21	8	7
Kierpajny Małe	-		1		1	
	-	-	-	1	1	-
Kierpajny Wielkie	37		85		21	
	21	16	39	46	12	9
Kiersiny	1		6		1	
	1	-	1	5	-	1
Kolonia 19	-		301		40	
	-	-	1	300	4	36
Kowale	4		9		1	
	2	2	4	5	1	-
Lechowo	59		166		42	
	33	26	74	92	25	17
Lubianka	13		28		7	
	6	7	12	16	5	2
Łajsy	46		130		50	
	25	21	58	72	37	13
Łoźnik	66		161		27	
	42	24	77	84	18	9
Niedbałki	17		28		4	
	11	6	15	13	4	-
Pajtuny	2		9		4	
	2	-	3	6	3	1
Pakosze	25		72		22	
	13	12	33	39	12	10
Pawły	8		11		8	
	2	6	5	6	7	1
Pełty	5		24		8	
	1	4	12	12	6	2
Pieniężno I	33		67		7	
	12	11	31	36	4	3
Pieniężno II	17		44		11	
	7	10	22	22	8	3
Piotrowiec	34		143		17	
	18	16	63	80	13	4
Pluty	10		45		31	

	4	6	18	27	21	10
Posady	13		28		6	
	8	5	13	15	6	-
Radziejewo	76		153		38	
	42	34	72	81	23	15
Różaniec	33		96		28	
	13	20	42	54	15	13
Sawity	88		187		26	
	46	42	82	105	17	9
Wojnyty	22		61		11	
	15	7	25	36	8	3
Wopy	14		34		6	
	6	8	14	20	4	2
Wyřebiska	8		25		14	
	2	6	6	19	9	5
Żugienie	42		142		27	
	20	22	63	79	17	10
Pieniężno	549		2194		376	
	259	290	1087	1107	271	105
GMINA	853		2567		595	
	443	410	1019	1548	369	226
MIASTO I GMINA	1402		4761		971	
	702	700	2106	2655	640	331

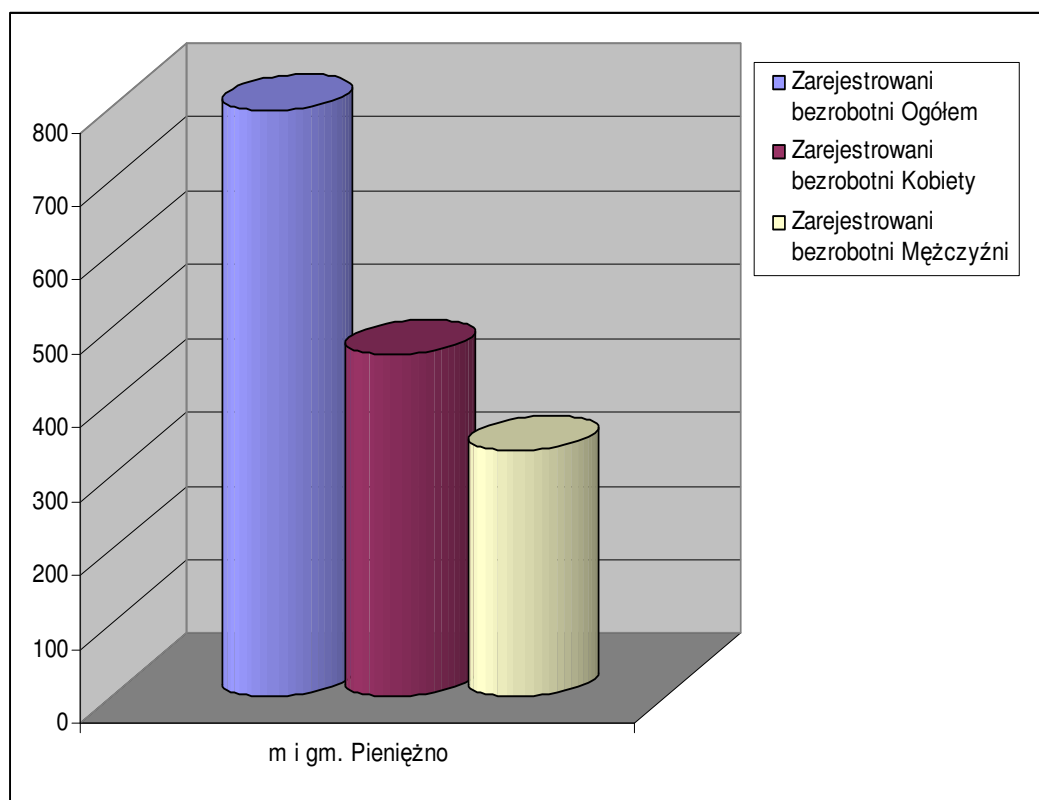
1.4 Bezrobocie

Poniższa tabela przedstawia stan bezrobocia gminy na tle pozostałych gmin powiatu braniewskiego.

Stan bezrobocia w Gminie Pieniężno na tle pozostałych gmin powiatu braniewskiego

Rejon	Zarejestrowani bezrobotni		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
m. Braniewo	1453	876	577
gm. Braniewo	734	438	296
m i gm. Frombork	356	183	173
gm. Lelkowo	420	207	213
m i gm. Pieniężno	794	462	332
gm. Płoskinia	308	174	134
gm. Wilczęta	358	188	170

Zarejestrowani bezrobotni na terenie miasta i gminy Pieniężno

Z powyższego wykresu jasno wynika, iż to kobiety tworzą większą grupę bezrobotnych na terenie miasta i gminy Pieniężno. Stanowią one 58,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Aby temu zapobiec należy bardziej aktywizować właśnie tą grupę społeczności. Dobrym wyjściem byłaby organizacja różnego rodzaju szkoleń czy kursów, oraz pozyskanie na ten cel funduszy z Unii Europejskiej. Takie działania sprzyjają zwiększeniu kwalifikacji bezrobotnych, co jest również dodatkowym atutem dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, jak również dla zainteresowania miejscowością przez inwestorów zewnętrznych. Tworzenie w taki sposób nowych miejsc pracy sprzyja zmniejszeniu bezrobocia, wzrostowi dochodów mieszkańców a także wspieraniu lokalnej minikonjunktury.

**Podział bezrobotnych ze względu na wiek i wykształcenie (dane Urzędu Miasta
i Gminy Pieniężno - stan na 31.05.2008)**

MIG. Pieniężno			
Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych ogółem	Liczba bezrobotnych kobiet
Wiek	18-24	131	76
	25-34	223	140
	35-44	166	101
	45-54	222	123
	55-59	51	22
	60-64 lata	1	-----
Wykształcenie	wyższe	21	12
	policealne i średnie zawodowe	165	107
	średnie ogólnokształcące	40	26
	zasadnicze zawodowe	232	126
	gimnazjalne i poniżej	336	191

Z powyższej tabeli wynika, iż największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w przedziale wiekowym 25 - 34 oraz 45 - 54 lata. Jeśli wziąć pod uwagę wykształcenie mieszkańców Gminy Pieniężno, to okazuje się, że wśród największej liczby zarejestrowanych bezrobotnych znajdują się osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a także (co wynika i z wieku) gimnazjalnym i poniżejgimnazjalnym.

1.5 Rys historyczny

Nazwa Łajsy ma pruskie pochodzenie. Określano nią pole w pobliżu osady Wewy, nazwanej później Melzakiem, a w wieku XX Pieniężnem. Jest to wieś czynszowa, własność kapituły warmińskiej, po 1772 skarbu pruskiego. W 1304 r. bp Eberhard z Nysy zlecił zasadzcy Marcinowi von der Mark założenie 65-łanowej wsi na prawie chełmińskim, położonej na terenie dawnego obszaru pruskiego zwanego Laysen. Cztery włóki przeznaczono na uposażenie Kościoła, jedną wolną na pastwisko gminne, a osiem przyznano sołtysowi. Otrzymał on ponadto przywilej na założenie karczmy oraz młyna, z którego miał płacić rocznie trzy grzywny czynszu. Kościół w Łajsach zbudowano w XIV wieku. Była przy nim szkoła parafialna, która

działała aż do XVIII wieku. W początku XIV wieku wieś Łajsy otoczona była zewsząd pruskimi osadami.

Po wojnie lat 1519 – 1521 z 50 włók czynszowych 24 były opuszczone. Ponowne zaludnianie szło powoli; nie wiadomo, kiedy wieś została w pełni zagospodarowana. W roku 1656 wieś liczyła 59 włók, na których gospodarowało 15 chłopów i dwóch sołtysów. Karczma należała wówczas do burgrabiego pieniądzeńskiego. W 1783 roku Łajsy, jako wieś królewska z kościołem, liczyła 37 domów, a w 1820 roku 34 domy i 270 mieszkańców. W 1900 roku wieś obejmowała obszar 1346,7 ha, a w 1905 roku na tym samym obszarze mieszkało 478 osób.

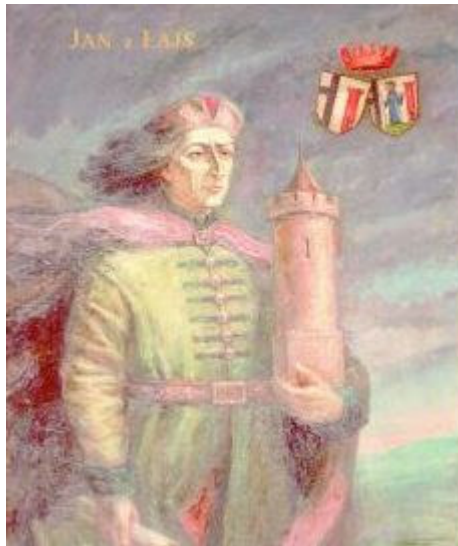
W 1939 roku gmina Łajsy liczyła 125 gospodarstw domowych, a zamieszkiwało ją 500 osób, z których 327 utrzymywało się z rolnictwa i leśnictwa, 60 z pracy w przemyśle i rzemiośle, 36 z pracy w handlu i komunikacji. We wsi znajdowało się wówczas dziewięć gospodarstw o powierzchni 0,5 – 5 ha, sześć o powierzchni 5 – 10 ha, dziewięć o powierzchni 10 – 20 ha, osiemnaście o powierzchni 20 – 100 ha i trzy o powierzchni powyżej 100 ha.

W czasie II Wojny Światowej wieś bardzo ucierpiała w tym też i kościół. Dotychczasowi mieszkańcy wsi opuścili swe domy i wyjechali do Niemiec. Nowi mieszkańcy wsi, począwszy od 1945 roku przyjeżdżali tu z terenów II Rzeczypospolitej w szczególności z Lubelszczyzny, Wileńszczyzny, Mazowsza i z Bieszczad w ramach akcji „Wisła”. Patronem wsi jest św. Jan Nepomucen.

Wieś Łajsy wychowała wiele znaczących dla rozwoju Warmii postaci. Jedną z nich jest Jan z Łajs - założyciel i pierwszy burmistrz Olsztyna.

Johannes von Laissen, czyli Jan z Łajs urodził się ok. 1310 r. we wsi Łajsy. Był on wolnym warmińskim chłopem. Pochodził ze znanej rodziny, mającej ogromne zasługi w kolonizacji południowej Warmii. Jego dziadek - Martin - jako wolny chłop w 1304 roku przybył do Prus. Był zasadźcą i założycielem, a następnie sołtysem właśnie wsi Łajsy. Ojciec Jana - Geriko - piastował urząd sołtysa po swym ojcu. Brat Jana - Henryk z Łajs - był zasadźcą Barczewa i wsi Skajboty.

Jan z Łajs

Źródło: <http://www.wm.pl/Index.php?ct=olsztyn&sct=olsztyn&id=460074>

13 października 1353 r. Jan z Łajs otrzymał przywilej lokacyjny wydany przez warmińską kapitułę.

Niewątpliwą i w pełni widoczną jego zasługą było metodyczne, profesjonalne podejście do sprawy lokacji miasta. Posłużył się wynajętym przez siebie, biegłym mierniczym, od którego wymagał określonej koncepcji w zakresie układu przestrzennego miasta. Całkowity obszar przeznaczony pod zabudowę wynosił 71 łanów (1192,8 ha). Miasto zbudowano przy wykorzystaniu klasycznej dla tamtych czasów techniki pomiarowej, opartej na siatce kwadratów o bokach 7 prętów (1 pręt = 15 stóp = 4,59 m). Metoda ta wprowadza bezwzględny porządek w sposobie zagospodarowania całej przestrzeni miejskiej. Średniowieczny układ Starego Miasta w Olsztynie zachował się w znacznej mierze do dziś, co widoczne jest doskonale na planie miasta.

To Jan z Łajs wybudował pierwszy murowany dom w Olsztynie, zasiedlił Olsztyn osadnikami z okolic Pieniężna i Mazowsza. W jego czasach powstały fortyfikacje miejskie i ratusz. W uznaniu zasług otrzymał od kapituły warmińskiej majątek, przekształcony później w wieś czynszową o nazwie Różnowo. W 1372 r. za swe zasługi został wyniesiony do stanu szlacheckiego. Po nobilitacji

występował jako rozjemca pomiędzy biskupem Janem Stryprockiem a mistrzem krzyżackim Winrichem von Kniprode w sporze o Puszcę Galindzką. Ostatnia o nim wiadomość pochodzi z 1388.

I tak jak historyczne dzieje spowodowały, że do dnia dzisiejszego Łajsy pozostały wsią o charakterze rolniczym, tak miasto założone przez Jana z Łajs stało się ośrodkiem gospodarczym i naukowym a jednocześnie stolicą regionu.

Niezależnie od zmiennych losów wsi Łajsy, będących wynikiem historycznych przemian, postać Jana z Łajs wymaga przypomnienia i upamiętnienia, jako kreatora rozwoju Ziemi Warmińskiej.

1.6 Określenie przestrzennej struktury

Miejscowość Łajsy ma charakter ulicówki z kościołem w centrum. Jest to jednodrożna wieś o zwartej zabudowie po obu stronach drogi oraz przypadkowym układzie dróg bocznych. Wyglądem przypomina miejską ulicę.

Układ osadniczy gminy powstał w warunkach dominacji Pieniężna. Rozwój wsi następował przy traktach prowadzących do Pieniężna. Wyjątek stanowi tu rejon Kierpajny – Bornity – Glebiska.

Ruralistyka

We wsi Łajsy, jak również i Białczyn, Cieszęta, Jesionowo, Kajnity, Kierpajny, Lubianka, Radziejewo, Łóżnik, Pakosze, Pawły, Pluty, Lechowo, Sawity Wopy, pozostały częściowo zachowane układy ruralistyczne, sięgające średniowiecza. Zabudowa zabytkowa zachowała się w ok. 60%.

Charakterystycznymi punktami w miejscowości są:

- a) Kapliczki przydrożne - mogące stanowić atrakcje dla przyjeżdżających turystów:

Kapliczki przydrożne w miejscowości Łajsy

Źródło własne

Źródło własne

Źródło własne

Źródło własne

b) budynek byłej zlewni mleka, obecnie magazyn gazu

Źródło własne

c) przystanek autobusowy

Źródło własne

d) świetlica

Źródło własne

e) sklep spożywczo – przemysłowy

Źródło własne

f) Kościół Parafialny Św. Mikołaja w Łajsach

Źródło własne

g) Galeria „Łajsówka”

Źródło własne

Galeria "Łajsówka" została utworzona przez Stowarzyszenie Agroturystyczne Ziemi Pieniężnieńskiej przy współfinansowaniu Fundacji Wspomagania Wsi. W Galerii eksponowane są prace artystów rzeźbiarzy, malarzy, grafików itp. Corocznie w Pieniężnie organizowane są plenery malarsko-rzeźbiarskie, w których uczestniczą artyści z Polski oraz takich krajów jak: Białoruś, Niemcy, Litwa, Rosja, Dania. Budynek przeznaczony do odnowy.

h) Skansen maszyn rolniczych

Źródło: http://ostroda.naszemiasto.pl/kontakty_adresy/lista/3_0.html

Skansen Maszyn Rolniczych "Uchronić od zapomnienia" został utworzony w roku 2000 przez Stowarzyszenie Agroturystyczne Ziemi Pieniężnieńskiej przy współfinansowaniu Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej. Na powierzchni 0,5 ha zgromadzone są maszyny i sprzęt rolniczy przedwojenny. Wiele eksponatów pochodzi z odlewni żeliwa, która przed wojną istniała w Pieniężnie (właścicielem był Schirmacherr). W okresie letnim panuje tu ożywiony ruch. Można tu wtedy spotkać m. in. malarzy i rzeźbiarzy z Niemiec, Litwy, Łotwy, Ukrainy i Polski. Plener malarsko-rzeźbiarski "Pejzaż znad Wałszy" gromadzi także tutejszych artystów amatorów: rzeźbiarza ludowego p. Stanisława Chorążyczewskiego, malarza p. Ryszarda Cioka oraz p. Daniela Cyroniuka, pasjonującego się haftem krzyżykowym. Ich poplenerowe prace obejrzyć można w Galerii "Łajsówka".

W chacie znajdującej się na terenie skansenu eksponowany jest sprzęt gospodarstwa domowego (magle, krosno, cepy, maszyna do szycia, maselnica itp.) oraz stare fotografie, mapy, wydawnictwa.

II. Inwentaryzacja zasobów

2.1 Zasoby przyrodnicze

Teren gminy, a więc i miejscowość Łajsy, położony jest w obrębie Mezuregionu Wzniesień Górowskich osiągających maksymalną wysokość 216 m n.p.m. na Górze Zamkowej. Wzniesienia te stanowią izolowane cokoły moreny czołowej ostatniego zlodowacenia. Pod względem rzeźby terenu panuje tu powszechnie wysoczyzna morenowa falista z nałożonymi na nią licznymi pasmami akumulacyjnych moren czołowych. Jedynie w części zachodniej występują fragmenty równiny zastoiskowej, a na północ od Pieniężna - niewielki, wydłużonego kształtu płat dolinnego sandru.

Dolina rzeki Walszy

Atrakcją gminy jest rzeka Walsza. Walory przyrodnicze doliny tej rzeki stały się podstawą do utworzenia jedyne w byłym woj. elbląskim krajobrazowego rezerwatu przyrody o powierzchni 220,47 ha o nazwie „Dolina rzeki Walszy”. Charakterystyczna jest obecność licznych gładów pochodzących ze Skandynawii i Finlandii: granitów, granitognejsów, porfirów, piaskowców i wapieni.

Rzeka Walsza jest najdłuższym dopływem Pasłęki. Ma długość 65,4 km, a obszar dorzecza 406,4 km² co stanowi 17,6% ogólnej powierzchni dorzecza Pasłęki. Walsza zalicza się do rzek czystych, niesie ona wiele zawiesiny mineralnej.

Strome brzegi są porośnięte bogatą pod względem florystycznym roślinnością. spośród 250 występujących gatunków wyróżnić można unikatowe gatunki flory tj.: widłak jałowcowaty, buławik czerwony, wawrzynek wilczełyko, podkolan biały, tojad dzióbaty. W drzewostanach rezerwatu największy udział ma świerk, dąb szypułkowy i dąb czerwony.

Liczne ścieżki i oznaczone szlaki są główną atrakcją dostępną turystom, pozwalają na bliższe poznanie tego ciekawego obiektu, sprzyjają dostrzeganiu walorów otoczenia i rozwijaniu przyrodniczych zainteresowań.

Świat zwierzęcy jest reprezentowany przez wielość gatunków rzadko występujących, wymagających ochrony. Do ciekawostek należy zaliczyć największego w kraju chrząszcza - ryjkowca rozpucza, występującego głównie w Karpatach i na Podkarpaciu. Spośród wielu gatunków ptaków na uwagę zasługuje pięknie ubarwiony zimorodek, występujący głównie nad wodami czystych rzek i jezior.

Atrakcją, także dla turystów odwiedzających miejscowość Łajsy, stanowi niewątpliwie usytuowana na ternie rezerwatu „Dolina Rzeki Wałszy”, trzy kilometry od Pieniężna w dół rzeki, kilka metrów od jej lewego brzegu kapliczka ufundowana w 1826 r. przez rodzinę Gehrmanów.

Nazwano ją „przy cudownym źródle”. Obok kaplicy rzeczywiście znajduje się źródło siarczano-żelaziste, o którym podanie głosi, co następuje:

Dawno, dawno temu w czasie pożogi wojennej, gdy mieszkańcy Pieniężna w ucieczce szukali obrony przed nadciągającym wrogiem, kilku chorych, którzy nie mogli ratować się ucieczką w dalsze okolice schroniło się w dolinie rzeki Wałszy w pobliżu dzisiejszej kapliczki. Żywili się leśną roślinnością i popijali wodą ze źródła. Ku ogromnemu swemu zdziwieniu pomimo, że znajdowali się w bardzo niekorzystnych warunkach, po paru dniach wrócili do zdrowia. Szybkie swe uzdrowienie przypisywali cudownym właściwościom źródła.

Ludzie wierząc w cudowną moc źródła odbywali do niego liczne pielgrzymki, np.: po uroczystościach odpustowych kościele św. Jakuba wierni udawali się tłumnie do kapliczki, by napić się cudownej wody i przemyć nią oczy.

Obszary Chronionego Krajobrazu

Miejscowość Łajsy leży w pobliżu Obszarów Chronionego Krajobrazu znajdujących się na terenie Gminy.

Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Banówki zajmuje powierzchnię 4.528,5 ha. Położony jest on na terenie powiatu Braniewo. Oprócz gminy Pieniężno obejmuje on takie gminy jak: Braniewo i Lelkowo. Głównymi elementami krajobrazotwórczymi tego obszaru jest wąska dolina rzeki Banówki i obszary użytkowane rolniczo.

Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej o powierzchni 11.511,3 ha położony jest na terenie powiatów: Lidzbark Warmiński i Braniewo. Oprócz gminy Pieniężno obejmuje on takie gminy jak: Orneta, Lidzbark Warmiński i Lubomino.

Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Wałszy o powierzchni 9.834,8 ha położony jest na terenie powiatów Bartoszyce i Braniewo. Oprócz gminy Pieniężno obejmuje on takie gminy jak: Lelkowo i Górowo Iławeckie.

Lasy

Lasy na terenie gminy zajmują 22,9% powierzchni obszaru. Wchodzą one w skład Leśnictwa Pieniężno, Nadleśnictwa Orneta.

2.2 Dziedzictwo kulturowe

W miejscowości Łajsy znajduje się murowany Kościół gotycko-barokowy z przełomu XIV i XV w.

Kościół Parafialny Św. Mikołaja w Łajsach

Źródło własne

Wzniesiony w II połowie XIV w. z gładów narzutowych użyciem cegły w obramieniach otworów, szkarpach i szczytach. W końcu tegoż wieku lub na początku wieku XV dobudowano do zachodu dolną kondygnację wieży murowanej z cegły na cokole kamiennym. Budowla uległa zniszczeniu prawdopodobnie w dobie wojen szwedzkich, odbudowano ją w II połowie XVII w. zachowując częściowo mury dawnej budowli wprowadzając uzupełnienia o układzie blokowym.

W latach 1731-1741 nadbudowano ceglana wieżę, w 1906-1907 powiększono kościół o nowe prezbiterium. Obecnie budowlę trudno zakwalifikować stylowo nie tyle ze względu na wielkość nawarstwień, ale dlatego, że dodatki z wieków XVII - XVIII sporo zachowują cech gotyckich, równocześnie oszczędnie wprowadzają motywy wyraźnie i zdecydowanie barokowe.

Wyposażenie wnętrza w większości neogotyckie z XIX i XX wieku; ambona, chór muzyczny i prospekt organowy.

Zabudowa wsi w miejscowości Łajsy objęta jest ochroną.

Inne obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie gminy Pieniężno to:

- Kompleks klasztorny Ojców Werbistów, na który składa się zespół zieleni (ogród przyklasztorny) wraz z cmentarzem klasztornym ,
- Założenie dworsko-parkowe z folwarkiem w Kierpajnach z przełomu XVIII/XIX wieku,
- Założenie dworsko-parkowe w Wojnitach (XIX w.),
- Założenie dworsko-parkowe w Kajnitach (XIX w.),
- Kościół gotycki murowany w Plutach,
- Kościół barokowy z XVI w., murowany, w Piotrowcu,
- Kościół Parafialny św. Jana Chrzciciela w Lechowie,
- Dwór murowany z 1890 roku w Kajnitach,
- Dwór murowany z 1860 roku w Glebiskach,
- Dwór murowany w Wojnitach,
- Dwór murowany, spichlerz, stajnie, wozownia z XIX w. w Kierpajnach,
- Zagroda murowana, ryglowa z 1850 roku w Brzostkach,
- Pomnik poległych w I wojnie światowej w Piotrowcu.
- Kościół Parafialny Św. Antoniego Opata w Radziejewie

Na terenie miasta Pieniężna:

- Kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła, murowany, neogotycki z 1895-1896 r.;
- Plebania na Starym Mieście, murowana, zbudowana na przełomie XII/XIII wieku, przebudowana w XIX w. w stylu barokowo-klasycystycznym;

- Greckokatolicki kościół, murowany zbudowany w 1723 roku, przebudowany w XIX w., dawniej służący jako kościół szpitalny; obecnie parafia Greckokatolicka p.w. Michała Archanioła
- Murowane ruiny zamku kapitulnego – skrzydło zachodnie z XIV; zamek przebudowywany był w 1643 roku oraz na przełomie XIX i XX wieku;
- Ratusz z przełomu XIV i XV wieku;
- Cmentarz komunalny zlokalizowany przy kościele parafii greckokatolickiej.

2.3 Obiekty i tereny

Szlaki turystyczne

Przez teren Gminy Pieniężno przebiegają cztery szlaki turystyczne. Miejscowość Łajsy położona jest na Trasie 3, obejmującej: Pieniężno - Skansen Maszyn Rolniczych - Łajsy - Galeria Łajkówka- Szlak bobrowy- Lechowo - Borowiec - Radziejewo - Pieniężno.

Trasa ta, licząca 37 km, jest urozmaicona, pełna estetycznych i przyrodniczych walorów. Około 1km poza miastem znajduje się Skansen Maszyn Rolniczych "Uchronić od zapomnienia" utworzony przy współpracy z Fundacją Polsko-Niemiecką w 2000 roku. Przez kolonię Łajsy i Pieniężno przebiega interesujący "Szlak Bobrowy". Wyróżnia się urozmaiconym polodowcowym krajobrazem. Występują tu rzadko spotykane w Polsce bobry, zdomowione w tej części doliny Walszy. Jej brzegi porasta olcha i wierzba, a także brzoza i osika, którą najchętniej ścinają bobry. Te piękne, będące pod ochroną zwierzęta, zamieszkują w przybrzeżnych jamach albo w nawodnych, kopcowatych żeremiach. Jadąc do Lechowa, po drodze turysta mijają liczne przydrożne kapliczki w Lechowie zwiedzić kościół z XIV w. św. Jana Chrzciciela stanowiący interesujący obiekt zabytkowy. Dalej, we wsi Borowiec zobaczyć można wiekową lipę uznaną za pomnik przyrody. W Radziejewie obiektem godnym uwagi jest barokowy kościół parafialny p. w. św. Antoniego Opata, z bogato wyposażonym wnętrzem, pochodzącym z XVI w. Po trudach wycieczki na smaczny domowy posiłek zaprasza restauracja "Karczma" w Pieniężnie.

Pozostałe szlaki turystyczne na terenie gminy to:

Trasa 1:

Stadion leśny- Most - "Rezerwat Doliny Rzeki Wałszy" - Ścieżka Dydaktyczna –
Wojnity

Trasa 2:

Pieniężno - Kurhan i Grodzisko- Muzeum Misyjne - Kierpajny Wlk. - Glebiska -
Jezioro Taftowo.

Trasa 4.

Pieniężno - Łóżnik - Pluty – Pieniężno

Miejscowość Łajsy położona jest na trasie Szlaku Kopernikowskiego. Trasa Szlaku Kopernikowskiego w obrębie gminy wynosi 24 km, a Pieniężno leży na jego 103 km.

2.4 Infrastruktura społeczna

Ochrona zdrowia

Na terenie miejscowości nie funkcjonuje ośrodek zdrowia.

Szkolnictwo

Na terenie miejscowości nie funkcjonuje żadna z typów szkół, jednakże funkcjonuje świetlica.

Ochrona przeciwpożarowa

Na terenie miejscowości nie funkcjonuje Jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej

2.5 Infrastruktura techniczna

Komunikacja:

Przez teren gminy Pieniężno przebiegają 3 drogi wojewódzkie:

- nr 507 Dobrze Miasto (Olsztyn) – Pieniężno – Braniewo; droga sklasyfikowana w trzeciej klasie technicznej; obsługuje ona ruch tranzytowy i lokalny; łączy ona gminę z siedzibą władz powiatu, siedzibą władz wojewódzkich, umożliwia również połączenie z przejściem granicznym z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej w Gronowie;
- nr 512 Pieniężno – Górowo Iławeckie – Bartoszyce, która biorąc swój początek w Pieniężnie łączy się następnie z drogą 507 (Braniewo - Olsztyn); biegnie ona równoległe do granicy północnej państwa, umożliwia ona również połączenie z przejściem granicznym z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej w Bezledach;
- nr 510 Pieniężno – Lelkowo, która również początek bierze w Pieniężnie i łączy się z drogą nr 507, piątej klasy technicznej; obsługuje również ruch lokalny;

Do dróg powiatowych, biegnących przez gminę Pieniężno zalicza się następujące:

- drogę nr 09267 Pieniężno – Pakosze, która w obrębie miasta Pieniężno biegnie ulicami Dworcową i Braniewską,
- drogę 09269 Pieniężno – Kajnity, która w obrębie miasta Pieniężno biegnie ulicą Kościuszki,
- drogę 09261 Pieniężno – Lechowo, która w obrębie miasta Pieniężno biegnie ulicami 1-go Maja, Wolności, Lidzbarską,
- drogę nr 09259 Piotrowiec – Wołowo - Wilknity,
- drogę nr 09260 Łoźnik – Pawły,
- drogę nr 09261 Pieniężno – Jesionowo,
- drogę nr 09241 Braniewo – Płoskinia – Pakosze,
- drogę nr 09262 Piotrowiec – Pakosze – Mingajny,
- drogę nr 09265 Bornity – Krzykały – Nowy Dwór,
- drogę nr 09267 Pakosze – Pieniężno,

- drogę nr 09268 Kajnity – Bornity,
- drogę nr 09269 Kajnity – Pieniężno.

Na system dróg system dróg gminnych składają się m.in. następujące drogi łączące miejscowości:

- Jeziorko – Wopy,
- Lubianka – Lechowo,
- Niedbałki – Jesionowo,
- Różaniec – Radziejewo,
- Borowiec – Cieszęta,
- Sawity – Kolonia Łajsy,
- Pieniężno – Żugienie – Wyrębiska – Pakosze,
- Pieniężno – Wojnity,
- Gaudyny, Sawity z drogą wojewódzką Pieniężno – Braniewo,
- Kajnity, Brzostki z drogą powiatową Pakosze – Bornity,
- Różaniec z drogą wojewódzką 512.

Przez teren gminy biegną jeszcze inne drogi, jednakże nie spełniają one większej roli w obsłudze gminy. Stanowią one połączenia pojedynczych obiektów lub poszczególnych siedlisk.

Gospodarka wodno – ściekowa

Wskaźnik zwodociągowania w ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę byt.-gosp. wynosi 70%

Kanalizacja

Wskaźnik skanalizowania w ramach zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych wynosi 0%

Telekomunikacja

Obsługę mieszkańców Miasta i Gminy Pieniężno, jak również miejscowość Łajsy, w zakresie usług telekomunikacyjnych zapewnia Telekomunikacja Polska S.A. Ponadto na terenie gminy znajdują się stacje bazowe sieci: ERA GSM, PLUS GSM, IDEA.

2.6 Gospodarka i rolnictwo

Mieszkańcy Łajsy pracują głównie w rolnictwie, z uwagi na fakt, iż Gmina Pieniężno posiada tereny typowo rolnicze, atrakcyjne pod względem turystycznym. Powierzchnia gospodarstw znacznie przewyższa średnią powierzchnię gospodarstw w Polsce i ciągle się one powiększają. Są to gospodarstwa rodzinne, gdzie pracują sami domownicy, brak jest gospodarstw wielkoobszarowych o przemysłowym charakterze.

Podmioty gospodarcze

1. Lachowicz Małgorzata – fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne
2. Łapiński Dariusz – usługi leśne
3. Kiksy Bogdan – gospodarka leśna

2.7 Kapitał społeczny i ludzki

Na terenie miejscowości funkcjonuje Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Łajsy

Stowarzyszenie założone zostało w 2001 roku. Głównymi celami są:

- wspieranie rozwoju lokalnego poprzez inicjowanie i kreowanie działań na rzecz rozwoju kultury, sportu, i oświaty,
- propagowanie, wspieranie przedsięwzięć turystycznych i ekologicznych,
- współpraca w dziedzinie kultury z mniejszościami narodowymi.

Stowarzyszenie pomimo krótkiej działalności zrealizowało kilka przedsięwzięć:

1. "Ziemia- Ojczyzna Ludzi"- dorobek kulturowy wsi Łajsy na przełomie wieków,
2. Przygotowanie boiska sportowego, zakup sprzętu sportowego,
3. Warsztaty plastyczne dla młodzieży szkolnej,
4. Konkurs literacki "Ziemia, Ojczyzna Ludzi"
5. Organizacja okolicznościowych świąt (dożynki sołeckie)

Stowarzyszenie współpracuje z innymi organizacjami, jak również z Radą Sołecką, Radą Parafialną, co ma wpływ na rozwój i integrację społeczności.

III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości Łajsy

Analiza SWOT jest jedną z podstawowych metod analizy strategicznej. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanej informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

S (<i>Strengths</i>) – mocne strony
Są to czynniki wewnętrzne pozytywne, czyli wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu.
W (<i>Weaknesses</i>) – słabe strony
Są to czynniki wewnętrzne negatywne, czyli wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu.
O (<i>Opportunities</i>) – szanse:
Są to czynniki zewnętrzne pozytywne, czyli wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany.
T (<i>Threats</i>) – zagrożenia:
Są to czynniki zewnętrzne negatywne, czyli wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Analiza SWOT polega na zidentyfikowaniu wymienionych czterech grup czynników, opisanie ich wpływu na rozwój organizacji, a także możliwości organizacji osłabiania lub wzmacniania siły ich oddziaływania. Zderzenie ze sobą szans i

zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami organizacji pozwala na określenie jej pozycji strategicznej, a także może być źródłem ciekawych pomysłów.

Informacja strategiczna, posegregowana według opisanych kryteriów na cztery grupy, jest następnie zapisywana w czterodzielnej macierzy strategicznej, w której lewa połowa zawiera dwie kategorie czynników pozytywnych a prawa - dwie kategorie czynników negatywnych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • walory krajobrazowo- turystyczne (lasy, woda, czyste powietrze), • różnorodność fauny i flory • położenie na terenie Zielonych Płuc Polski, • położenie niedaleko rezerwatu Doliny Rzeki Walszy, • położenie przy drodze wojewódzkiej nr 510, • bliskość miasta Pieniężna – siedziby gminy, • dobra komunikacja, • wodociąg, • obiekty historyczne, • brak przemysłu degradującego środowisko, • dobrze rozwinięte gospodarstwa rolne, • dobre warunki dla rozwoju agroturystyki, • bliskość lasów, • aktywna i otwarta społeczność 	<ul style="list-style-type: none"> • niekorzystne zjawiska społeczne na obszarze wsi, wynikające z bezrobocia, ubożenia i niedostosowania do zmieniającej się sytuacji społeczno - ekonomicznej • brak inwestorów zewnętrznych, • niewystarczający stan techniczny dróg, • niewystarczająca infrastruktura techniczna (brak kanalizacji, brak chodników, brak miejsc parkingowych, brak utwardzonych wewnątrzmijskich), • brak wystarczającej promocji walorów turystycznych miejscowości, • niewystarczające zabezpieczenie opieki przedszkolnej, • niski poziom wykształcenia wśród społeczności wiejskiej,

<p>lokalna (funkcjonowanie Stowarzyszenia Na Rzecz Rozwoju Wsi Łajsy),</p> <ul style="list-style-type: none"> • położenie na szlaku turystycznym, obejmującym trasę: Pieniężno - Skansen Maszyn Rolniczych - Łajsy - Galeria Łajsówka- Szlak bobrowy- Lechowo - Borowiec - Radziejewo – Pieniężno, • współpraca z miastem Olsztynem, • dobra komunikacja, • sąsiedztwo z klasztorem Ojców Werbistów, • galeria „Łajsówka” oraz skansen maszyn rolniczych „Uchronić od zapomnienia”, • dostępność terenów budowlanych, • kościół z cmentarzem, świetlica wiejska, sklep, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak infrastruktury rozrywkowo-wypoczynkowej (boisko, plac zabaw), • brak selektywnej zbiórki odpadów • intensywny ruch samochodowy • brak miejsc parkingowych • migracja młodzieży
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • dokształcanie społeczeństwa – szkolenia i kursy, • rozwój kontaktów i współpracy międzynarodowej z krajami UE, • zwiększanie się dostępności do kapitałów i środków pomocowych, w tym pochodzących w Unii Europejskiej (wzrastająca liczba programów kierowanych na tereny wiejskie), • potrzeba aktywnego wypoczynku mieszkańców dużych miast 	<ul style="list-style-type: none"> • brak kapitału w samorządach gminnych, • skomplikowane procedury i bardzo długi czas rozpatrywania wniosków o pomoc unijną, • brak szerokiej wiedzy o sposobach wykorzystania funduszy strukturalnych, • zwiększająca się migracja mieszkańców, zwłaszcza młodzieży i osób wykształconych do dużych

<p>(agroturystyka),</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie dogodnego położenia i czystego środowiska, • możliwość współpracy z sąsiednimi gminami i powiatami, • rozbudzanie przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój gospodarczy regionu, • duży potencjał turystyczny, • bliskość granicy z Federacją Rosyjską • wykorzystanie aktywności mieszkańców, • edukacja mieszkańców, przede wszystkim dzieci i młodzieży, • kultywowanie tradycji, • malejące bezrobocie, 	<p>miast,</p> <ul style="list-style-type: none"> • niż demograficzny • patologie i uzależnienia • ubożenie pewnych warstw społecznych, • płytki rynek pracy, niewystarczająca ilość miejsc pracy poza rolnictwem • ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, oświatowych i rozrywkowych, • marginalizacja i ograniczenia terenów wiejskich, • wykluczenia społeczne i socjalne,
--	---

Wizja rozwoju miejscowości Łajsy

Wieś Łajsy wsią nowoczesną, kultywującą tradycje wsi polskiej, przyjazną dla ludzi i środowiska, atrakcyjnym miejscem pracy i wypoczynku, miejscowością, gdzie mieszkańcy ściśle ze sobą współpracują w osiągnięciu postawionych celów.

IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych

W miejscowości Łajsy najbardziej potrzebną inwestycją jest m.in. budowa centrum wsi Łajsy.

Nazwa zadania:

Budowa centrum wsi Łajsy.

Cel

Budowa centrum wsi Łajsy na potrzeby mieszkańców wsi Łajsy i okolic w szczególności:

- a) remont i wyposażenie budynku świetlicy i byłej szkoły – wyposażenie świetlicy wiejskiej w sprzęt komputerowy, stałe łącze internetowe, sprzęt audio video (stworzenie Wiejskiego Centrum Edukacji Multimedialnej)
- b) przystosowanie budynku po byłej szkole do spotkań społeczności wiejskiej (dożynki, uroczystości rodzinne, szkolenia, zebrania wiejskie) oraz wyposażenie tegoż budynku w krzesła, stoły, oraz wyposażenie kuchni (zastawa stołowa), wydzielenie pomieszczenie w celu utworzenia Izby Pamięci Jana z Łajs,
- c) plac zabaw dla dzieci
- d) teren sportu i rekreacji, budowa boiska do piłki nożnej, piłki siatkowej, kortu do gry w tenisa ziemnego oraz koszykówki;

Przeznaczenie

- Podniesienie walorów rekreacyjnych i kulturowych wsi,
- Zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży szkolnej
- Rozwój intelektualny i fizyczny mieszkańców wsi,
- Zaspokojenie oczekiwań dzieci i młodzieży,
- Budowa centrum wsi ma na celu zapewnienie przyjemnego i bezpiecznego spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież
- Stworzenie miejsca integracji mieszkańców miasta oraz okolic

Harmonogram realizacji

Czas realizacji:

2009-2010

Kwota końcowa

800 tys. zł

Wskazanie źródła jej pozyskania

Budżet Gminy i środki Unii Europejskiej

Nazwa	Cel	Przeznaczenie	Harmonogram realizacji	Kwota końcowa	Źródło finansowania
Wytyczenie i urządzenie ścieżki rowerowej		Poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej mieszkańców	2012	50 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Oznaczenie miejsc atrakcyjnych turystycznie, gospodarstw agroturystycznych		Poprawa atrakcyjności zamieszkania, wzrost promocji miejscowości oraz otwarcie na agroturystykę	2010	10 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Budowa chodnika przy drodze 510		Poprawa dostępności miejscowości dla mieszkańców	2012	200 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Budowa zatoczki autobusowej	1 ob	Poprawa dostępności miejscowości dla mieszkańców	2010	50 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Budowa sieci wodociągowo - kanalizacyjnej we wsi Łajsy i Pajtuny		Poprawa dostępności do podstawowych usług dla mieszkańców i ochrona środowiska przyrodniczego	2010-2012	650 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Oświetlenie wsi Pajtuny		Poprawa dostępności do podstawowych usług dla mieszkańców	po 2012	70 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Nasadzenie drzew i krzewów w celu poprawy estetyki wsi		Poprawa atrakcyjności zamieszkania	działanie ciągłe		Budżet Gminy Fundusze UE
Segregacja odpadów, zorganizowanie zbiórki surowców wtórnych		Poprawa dostępności do podstawowych usług dla mieszkańców i ochrona środowiska przyrodniczego	działanie ciągłe		Budżet Gminy Fundusze UE
Organizacja szkoleń		Wzrost integracji i aktywizacji mieszkańców	działanie ciągłe		Budżet Gminy Fundusze UE

Podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy miejscowości Łajsy wskazali ponadto następujące, potrzebne do realizacji, inwestycje:

- ✓ Wytyczenie szlaku turystycznego, łączącego wsie Łajsy - Różaniec-Radziejewo
- ✓ Zorganizowanie chórków i grupy taneczno – teatralnej
- ✓ Organizacja dorocznej imprezy promocyjnej „Festiwal pól i lasów”
- ✓ Utworzenie izby pamięci Jana z Łajs
- ✓ Urządzenie miejsca spotkań na wolnym powietrzu (m.in. grill, ognisko)
- ✓ Warsztaty edukacyjne, m.in. z zakresu obsługi komputera, poszukiwań nowych form edukacji, warsztaty dla kobiet wiejskich ze wsi i okolic, szkolenia z zakresu ochrony środowiska
- ✓ Poprawa stanu istniejącego boiska do gry w piłkę nożną
- ✓ Organizacja turniejów sportowych
- ✓ Budowa parkingów przy świetlicy wiejskiej
- ✓ Dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych